

METODIKA TEKLİFLERİ: “GAGAUZ DİLİNDÄ HEM LİTERATURADA ÜRETİM PROŞESİN DÜZÜNNENMESİ”

Önsöz

Gumanitar diştiplinaların arasında gagauz dili önemni eri kaplêêr, çünkü uşaan büütmäk, terbiyetmäk, üüretmäk hem becermeklerini kurmak proşesinde ana dilindän paalı yoktur. Ana dili üüreniciyi bilgi-terbiyetmäk tarafından ilerleder, hazırlêêr onu insan arasında yaşamaa, biri-birinnän annaşmaa.

Gagauz dili hem literaturada predmeti için yazarkan, üüredicilerin dikatını çekeriz, ki üüretim proşesinde önemni diişilmeklär oldu:

- Eniledi: taa dolduruldu, kimi erleri dooruduldu, taa çetin argumentlendi hem da *gagauz dilindä* yazıldı “Gagauz dilinin orfografiya hem punktuatıya kurallarını”.
- Ana dilinin hem literaturanın kompetenşiyaları kuruldu (bak eni kurikulumnarı);
- Kompetenşiyalara görä enidän bakıldı gagauz dilinin hem literaturanın standartları;
- Kompetenşiyaları tamannamak için subkompetenşiyalar düzüldü;
- “Gagauz dili hem literaturada” kurikulumun strukturası diişildi. Var umudumuz, ki verili struktura taa uygun hem yardımcı olur temaları saatlara bölmää hem üüretim yılın kalendar planını kurmaa;
- Gagauz dili hem literaturada predmetin başka okul predmetlerinnän baalantıları urgulandı;
- İşleyän kurikulumnarına görä, eni okul kiyatları düzüldü (1-nci, 2-nci hem 5-nci klaslarına deyni) 1 sentäbriyâ kadar tipardan çıkacaklar 3-ncü hem 9-ncü klaslara deyni dä kiyatlar. Esaba alındı üüredicilerin teklifleri.

Üüretmäk planı hem didaktika materialları

2016/2017 üüretmäk yılı için başlankı, gimnaziya hem lişeylär için temel (bazis) üüretmäk plannarını Üüretmäk Bakannı kaaviletti. Bu plannarda gagauz dilinin üüretmesinä (gagauz milletli üürenicilerä deyni) bukadar saat veriler:

- I – IX klaslarda 3-är saat aftada (rus dilindä üürenän başlankı şkolalara hem gimnaziyalara deyni variantın sayfaları, neredä üürenenlär gagauz, bulgar hem ukrayın milletli uşaklar);
- X – XII klaslarda 4 – dâr saat gumanitar profilindä hem 3-är saat real profilindä (temel üüretmäk plannarın sayfaları, neredä üürenenlär gagauz, bulgar hem ukrayın milletli uşaklar).

Üüretim – metodika etiştirilmesi

Başlankı klaslar

Büünkü gündä gagauz dili hem okumak literaturada başlankı klaslarda ayrı bir predmet gibi üüreniler. O bir önemni faktor üüretmäk-terbiyetmäk proşesinin ilerletmesindä, angısının baş neeti ölä üüretmää hem terbiyetmää üürenicileri, ki onnar büüdükçä kendi kişiliini bu dünnedä bilsinnär, duysunnar, annasinnar, üüsek morallı insan olarak.

Başlangıç klaslarda uşakların sözü lâzım ilerlesin, leksikası genişlesin, zenginlesin. Bu üzerä üredicinin-üörencinin çalışmasında söz ilerlemesi önemli iştir.

Gagauz dilinin neetlerini oluşturmaa deyni lâzım bu davaları çözmää:

- Programa yagörä gagauz hem dünnä literature andan yaratmalarıokumaa;
- üörencilärbecersinnärdooru, demekliokumaateksti, onuniçindekiliiniannamaa;
- kendibaşınayarattmalarıokumaa;
- okumaktalafınpaalılıniannamaa;
- bütündänestetikatarafındantekstiannamaa;
- sözleşmektä, seslemektä, lafetmektä, okumakta, yazmaktaüörencilerinbilgilerini, becermeleriniilerletmää;
- leksikatarafındanüörencilerinsözlününüzenginnetmää.
- bilgilär, angılarıgöstererlär, nicädildägagauzhalkın hem başka da Moldova dayaşayanhalklarınistoriyasının, adetlerinin hem kulturasınınansıkıbaalantılar var.

Gagauz dilin hem literaturan inüörenmesindägenelneetibuydur:

„İlerletmääüörencilerinbaalantılısözünü, taa ii düzmääonnarınsözkompetençiyasını, üörenciyäkomunikativyolunuvermää”.

Başkalaflankurikulumunistediklerinägöräüöretmäkiproçesindüzülmesindä, oluşturmasında hem üüsek morallıkışilikterbietmesindä**ilerletmäk** – **liniyalıprinçip**taauygun, taaönemli. Böläprinçipinstrukturasıvererkolaylıksırada, sistemadilindüzülmesinnäntanışmaa.

I-nci klaslarda gagauz dilinin üöretmesi geçer I-IV klaslara deyni kurikuluma görä (A. Stoletneyä, M. Mavrodi, O. Uzun, L. Pavlioglu, E. Kılçık, G. Sirkeli, Kişinäu, 2010) hem üöretmäk- metodika kompleksinä görä:

- a) “Yıldızçık” (eni üörenmäk kiyadı: K. Vasilioglu, A. Stoletneyä, Kişinäu, 2015);
- b) “Ana dili” (1-nci klas için ürediciya kiyat: K. Vasilioglunun hem A. Stoletneyanın “Yıldızçık” kiyadına görä metodika teklifleri, Vera Kuleva, Lübov Vornikiva, Komrat, 2010). Bu metodika teklifleri düzlü 102 saada görä: hazırlamak zamanı (bukvaları (harfları) üörenmäk vakıdına kadar) – 17 saat, bukvaları (harfları) üörenmäk zamanı – 61 saat, okumak-zamanı – 24 saat. Üöredicilär bu kiyatta bulacaklar ölä materialları, ölä yaratmaları angıları yardım edecekler pedagoga taa dolu hem kaliteli kurikulumunu speçifika kompetençiyalarına görä tamannamaa.
- c) “Artık kendim okuyêrım” (okumak kiyadı II-ci yarımyıllık için Chişinäu, 2006);
- d) Resimni gagauz alfabeti,
- e) Resimni sözlük,

Ek literatura:

- “Benim ilk kiyadım”, Hrestomatiya uşak başçalarına hem küçüklerä deyni, Konstantin Vasilioglu, Chişinäu „Ştiinça”, 1997.
- “Benim sevgili dostlarım” (Todur Mariniglu, Chişinäu, 2013).

Gagauz dili II-nci klasta üörenilecek I-IV klaslara deyni kurikuluma görä (A. Stoletneaia, M. Mavrodi, O. Uzun, L. Pavlioglu, E. Kılçık, G. Sirkeli, Kişinäu, 2010) hem “Gök kuşaa” kiyadına görä (K. Vasilioglu, A. Stoletneyä, Chişinäu, Ştiinça, 2015). Ek literatura: “Sızıntıcık”, hrestomatiya 1-2 klaslar için, Chişinäu „Ştiinça”, 1997 ; “Okumak kiyadı”, birinci klasta dış okumaları için, T. Marinoglu, Chişinäu „Ştiinça”, 1997.

III-ncü klasta gagauz dili üörenilecek I-IV klaslara deyni kurikulumuma görä (A. Stoletneyä, M. Mavrodi, O. Uzun, L. Pavlioglu, E. Kılıcik, G. Sirkeli, Kişinäu, 2010) hem "Ana dili hem literatura okumakları" gagauz dokuzyılık şkolanın 3-ncü klaslarına deyni üörenmäk kiyadına görä (K.Vasilioglu, A. Stoletneyä, Chişinäu, Ştiinşa, 2016). Ek literatura "Okumak kiyadı" 2-nci hem 3-ncü klaslarda dış okumakları için, Mina Kösä, Chişinäu „Ştiinşa”, 1997.

IV-cü klasların üörenicileri üöreneceklär ana dilini I-IV klaslarına deyni kurikulumuma görä (A. Stoletneyä, M. Mavrodi, O. Uzun, L. Pavlioglu, E. Kılıcik, G. Sirkeli, Kişinäu, 2010). "Ana dili" gagauz dokuzyılık şkolanın 4-ncü klaslarına deyni üörenmäk kiyadına görä (K.Vasilioglu, A. Stoletneyä, Ştiinşa, 2013) hem "Ana dili literatura okumakları" okumak kiyadına görä (K. Vasilioglu, A. Stoletneyä, Ştiinşa 2013).

Praktika işlerini tamannamak için III-IV klaslara deyni diktant toplumunu olur kullanmaa (G.Sirkeli, Komrat, 2002) hem da "Masallar, uygun sözlär, bilmeycelär Konstantin Vasilioglu, Chişinäu „Ştiinşa”, 2002. Hem da G.Sirkeli hazırladı taa bir diktant toplumunu. Eni diktant toplumu kurikulumuma görä hem gramatika materiallarının temelindä kurulu. I-IV klaslarda yazı işleri:

1. Kontroldiktantını;
2. Hazırlama (üöretmä) diktantını;
3. Ayırılma diktantını;
4. Yaratmalı diktantını (hem onun türlü variantlarını);
5. Serbestdiktantını;
6. Laflardandiktantını (hem onun variantlarını).

Teklif edilän toplumunda herbir yazı işlerinä çok meraklı örneklär gösterili. Var umudumuz, ki üöredicilär läözümni materialları burada bulurlar. Bu material tiparlandı "Gagauz dili hem literatura" bilim-metodika derginin (jurnalın) sayfalarında.

Metodika uurunda üöredicilerä yardımcı olmak için bir Gid (1-9 klaslar, "Gagauz halkının istoriyası, kulturası hem adetleri") tiparlandı (A. Stoletneaia, O. Uzun, E. Kılıcik, G. Sirkeli, Kişinäu, 2011).

Moldovanın şkolalarında artık uygulandı bir eni sistema: testlemäk, demäk, üörenicilerin bir belliedili üöretmäk periodunda bilgi hem becermäk uurun bellietmesi hem kantarlamak forması. Testlemeyi efektif hem kaliteli geçirmää deyni, üöredicilerä teklif ediler kullansınar "4-cü klasların üörenicilerine deyni testlemäk içindekiliin programası" (Cartier, 2003), "2002-2003 üöretmäk yılında 4-cü klasların üörenicilerine deyni testlemäk içindekiliin programasını" (Kişinäu, 2003) hem "Üöretmäk çıkışların kantarlaması" (metodika teklifleri, Adrian Stoyka hem Simion Musteață, Kişinäu, 2001).

Taa üösekk uurda 4 klasta son testlemäk için hazırlanmaa deyni üöredicilär "Gagauz dili hem literaturası" (IV-üncü klaslarda testlemäk için Programa)kullana bilirlär, Chişinäu, 2013.

Gimnaziya klasları

Gagauz dilinin hem literaturasının üöretmäk/üörenmäk proşesinin baş neeti, ki etişmää Moldovadaki hem Evropadaki üöretmäk/üörenmäk uurlarına, tamannamaa gagauz dilinin standartlarını. Bu distiplinanın konşeptiyasında isteniler, ki ana dili üörenilsin diil sade orfografiya kurallarını bilmäk için, ama taa çok sözleşmäk için, taa çok sözü kullanmak için. Gagauz dili hem literatura läözüm üörenilsin ölä, ki olsun nicä kullanmaa onu praktika işlerindä, yaşamanın herbir situatıyasında.

Biliner, ki ana dili herkerä verer temel bilgilär okulun öbür disiplinalarını üürenmäk için, deyecez, kendi ana dilini bilmediynän, kendi halkının adetlerini, istoriyasını, özelliklerini annamadyınan, başka disiplinaları (istoriya, modern dillär, romun dili, rus dili) okulcular üürenämeceklär.

Onun için dä ana dilinin üürenilmesindä te bu kompetenşiyaları kuralmalyız, nicä: ***serbest hem kolay sözleşmäk, annamak, becermäk eni bilgileri üürenmää hem onnarı praktika işlerindä kullanmaa, lingvistika kompetenşiyaları, kultura hem etiket kompetenşiyaları.*** Bu kompetenşiyalar hepsi tamannanar sa, ozaman üürenicilär kolay bileceklär hem annayaceklar başka halkların da istoriyasını, onnarın çekilmesini, gelmesini, yaraştıraceklar Moldovada yaşayan halkların dilini, özelliklerini, adetlerini, etiket normalarını, yaraştıraceklar onnarın giimnerini, folklorunu, literatūra yaratmalarını kendi halk giimnerinnän, ana dilinin folklorunna hem literatūra yaratmalarınna.

Orta klaslarda çekediler üürenmää gagauz dilinin hem literatüranın sistematik kursu.

V-nci klaslarda gagauz dilini läüzüm üürenmää V –IX klaslarına deyni “Gagauz dili hem literatūra” kurikulumuna görä (eni işlendirili variant), (A. Stoletneyä, M. Mavrodi, O. Uzun, L. Pavlioglu, E. Kılçık, G. Sirkeli, Kişinäu, 2010) hem eni "Gagauz dili hem literatūra" V-nci klaslara deyni (I. Baboglu, İ Bankova, A. Stoletneyä, K. Vasilioglu N. Baboglu, Kişinäu, Ştiinşa, 2015) üüretmäk kiyadına görä.

VI-nci klaslarda gagauz dili üürenilecek V –IX klaslarına deyni “Gagauz dili hem literatūra” kurikulumuna görä (eni işlendirili variant) (A. Stoletneyä, M. Mavrodi, O. Uzun, L. Pavlioglu, E. Kılçık, G. Sirkeli, Kişinäu, 2010) hem ana dilindä üürenän 6-nci klaslara deyni üürenmäk kiyadına görä (I. Bankova, A. Stoletneyä, I. Baboglu, K. Vasilioglu, N. Baboglu, Chişinäu, 2011).

VII-nci klas. Ana dili üürenilecek V –IX klaslarına deyni “Gagauz dili hem literatūra” kurikulumuna görä (eni işlendirili variant) (A. Stoletneyä, M. Mavrodi, O. Uzun, L. Pavlioglu, E. Kılçık, G. Sirkeli, Kişinäu, 2010) hem “Gagauz dili hem literatūra okumakları” 7-nci klas için (İ. Bankova, A. Stoletneyä, N. Baboglu, İ. Baboglu, K. Vasilioglu, Chişinäu, 2012) üürenmäk kiyadına görä.

VIII-inci klas. Ana dili üürenilecek V –IX klaslarına deyni “Gagauz dili hem literatūra” kurikulumuna görä (eni işlendirili variant) (A. Stoletneyä, M. Mavrodi, O. Uzun, L. Pavlioglu, E. Kılçık, G. Sirkeli, Kişinäu, 2010) hem “Gagauz dili hem literatūra” 8-nci klaslar için (İ. Bankova, A. Stoletneyä, İ. Baboglu, N. Baboglu, K. Vasilioglu, Chişinäu, 2013) üüretmäk kiyadına görä.

IX-uncu klas. Ana dili üürenilecek V –IX klaslarına deyni “Gagauz dili hem literatūra” kurikulumuna görä (eni işlendirili variant) (A. Stoletneyä, M. Mavrodi, O. Uzun, L. Pavlioglu, E. Kılçık, G. Sirkeli, Kişinäu, 2010) hem "Gagauz dili hem literatūra IX-ncu klaslar için" (İ. Baboglu, İ. Bankova, A. Stoletneyä, K. Vasilioglu, N. Baboglu, Kişinäu, 2016) üürenmäk kiyadına görä.

Modernizat edili kurikulumuna görä metodika uurunda üüredicilerä yardımcı olmak için bir Gig gagauz dili hem literatūra (1-9 klaslar, “Gagauz halkının istoriyası, kulturası hem adetleri”) tipardan çıktı.

Bundan kaarä, eklenti gibi, V-IX klaslara deyni diktant toplumu var (avtorlar İ. Bankova, T. Marinoglu). Tekstlerä deyni düşünölmüş hem interesli dava sisteması verecek kolaylık materialı tekrarlamaa, bütüneştirmää hem üürenicilerin sözünü zenginelmä.

Lişey klasları.

Gagauz dili hem gagauz literaturada X, XI hem XII-nci lişey klaslarında kurikuluma görä üürenileceklär bir predmet gibi. Uroklarda gagauz dilinin teoryası hem gagauz artistik yaratmaları barabar verileceklär, ama üüretmäk taa üüsek uurda olacek. Taa çok ders literaturada üüretmesinä veriler. Gagauz literaturanın yaratmaları hem derin bilgilär üürenicilerä vererlär, hem onnari estetika tarafından terbiyelerlär. Artistik literaturası büük yardım verer lişeyistleri üüretmää ii ürekli, cömert, doorulukçu, esaplı, zengin ruhlu olsunnar; kendi ana tarafını, ana dilini, dolay dünneyi sevsinnär hem korusunnar; gagauz halkının hepsini var olan paalılıklarını ilerletsinnär hem zenginnetsinnär, gelän evladboylarına onnari etiştirsinnär.

Üüretmäk plannarında gagauz dili hem gagauz literaturada ana dili hem ana literaturası gibi verilerlär. Bu taraftan dilin hem literaturanın üüretmää gagauzça büük **komunikativ rolü var**, neçinki üüreniciler **läüzım dooru hem gözäl lafetsinnär, türlü-türlü literaturada kolaylıklarını, laşçevirtmelerini hem orfografiya kurallarını dooru kullanarak**.

Gagauz literaturada üüretmää deyni, artistik yaratmaları aşaadaki printiplerä görä ayırıldılar:

- lişeyistlerin yaşlarına görä;
- artistik yaratmaların tematikasına görä;
- tekstin üüsek ruhlu hem üüsek estetika uurlu paalılına görä.

X-XII-nci lişey klaslarında gagauz dilini hem literaturayı läüzım üüretmää X-XII lişey klaslarına deyni “Gagauz dili hem literaturada” eni işlenmiş kurikulumuna görä (A. Stoletneyä, M. Mavrodi, O. Uzun, L. Pavlioglu, E. Kılçık, G. Sirkeli, Kişinä, 2010) hem üüretmäk-hrestomatiyalarına görä.

1. "Gagauz literaturası 7-nci klas için (N.Baboglu, İ.Baboglu, , Chişinău, 1997);
2. "Gagauz literaturası 8-9 klaslar için" (N.Baboglu, İ.Baboglu, , Chişinău, 1997);
3. "Gagauz literaturası 10-11 klaslar için" (N.Baboglu, İ.Baboglu, , Chişinău, 1997).

Tipardan çıktılar üç eni hrestomatiya, neredä enilenmiş kurikuluma görä gagauz yazıcıların yaratmaları dizili. Hrestomatiyalari Bilim araştırmaları hem metodika işleri merkezin işçileri hazırladılar:

1. “Gagauz literaturası” (hrestomatiya 10 klas için, Komrat,2012);
2. “Gagauz literaturası” (hrestomatiya 11 klas için, Komrat,2012);
3. “Gagauz literaturası” (hrestomatiya 12 klas için, Komrat,2012);

2010 yılında tiparlandı GİD “Gagauz dili hem literaturada” lişey klaslarına deyni, angısı yardım edecek üüredicilerä enilenmiş kurikulumu tamannamaa, üürenicilerin da lingvistika bilgilerin sistema temelindä fikirini hem sözünü maksimal ilerletmää.

Eni tiparlandı “Gagauz dilindä kontrol işleri” 10-ncu – 12-nci klaslara deyni. (avtorlar: A. A. Germek, İ D. Bankova, S. İ. Germek). Bu toplum lişey klaslarında yardımcı olabilir üüredicilerä kantarlamaa üürenicilerin bilgilerini.

Taa üüsek uurda lişeyistleri ekzamen için hazırlamaa deyni üürediciler “Gagauz dili hem literaturada” (bakalavra için ekzamenin programasını) kullana bilirlär, Chişineu, 2008.

Nota: Eer varsaydı klasta uşaklar, kimä läüzım maasuz individualca (ayırı) çalışmaklar, üüredici kendi predmetin kurikulumunu uydurêr/alıştırêr üürenicinin individual istediklerinä görä, sora da ona görä individual üüretmäk planı kurêr (“Üüretim ders planı” , Kişinëu, 2013).

„Gagauz halkın istoriyası, kulturası hem adetleri”

Artık, bir 10 yıl geeri, 1-9 klaslarına deyni üüretmāk plannarında taa bir predmet peydalandı „Gagauz halkın istoriyası, kulturası hem adetleri”. Üüretmāk plannarına görä predmetin üürenmesinä 1 saat aftada veriler. Başlankı klaslarda bu predmet üürenilecek „Gagauz halkın istoriyası, kulturası hem adetleri” 1-4 klaslara deyni kurikulumuna görä (S. Bulgar, A. Stoletneyä, S. Kuroglu, Kişinäu, 2010) hem mutlak gagauz dilindä. Kurikulum kuruldu eni istediklerä görä: „neet” sözün erinä „kompetențiya” termini kullamilêr.

Eni kursun neeti – kompleksli, sistemni aaraştırmaa halkın kulturasını, angısı yaşêêr Moldovada. Aaraştırılacaklar adetlär, sıralar, inanmaklar (din), yaşamak zanaatları, becermeklär, türlü incäzanaatlar, halk yaratmaları, istoriya, bizi saran tabiat, halkın psihologiyası, dünneyi tanınması.

Tipardan çıktı 1-4 klaslar için üürenmāk kiyatları. Onnarı üüredicilär esaba alırlar.

Kurikuluma görä tipardan çıktı 1-4 klaslara deyni “Gagauz halkın istoriyası, kulturası hem adetleri”) predmetini çözmāk için bir Gid. Bu diil kendibaşına bir kiyat, ama genel Gidin “Gagauz dili hem literaturası” (Gid I– IX klaslara) sayfalarında metodika uurunda üüredicilär, taa başarılı kurikulumu tamannamak için, yardım bulurlar.

Gagauz dilindä hem literaturada üüretmāk hem kantarlamak için tekliflär

Üüredicilärkendiişiniläüzımdoorultsunnar:

- derindänüürenmääenilenmiş: doorudulmuşhem taa doldurulmuş “Gagauz dilinin orfografiya hem punktuatiya kurallarını” (2014 yıl);
- metodika tekliflerini dikatlı hem derindän üürenmää hem kullanmaa küçük klaslarda, gimnaziyada hem lişeylerdä;
- eni kiyatların “Gagauz dili hem literaturası” ana dilindä 5-nci klasa deyni (İ. Baboglu, İ. Bankova, A. Stoletneyä, K. Vasilioglu, N. Baboglu, Ştiința, 2015), “Gagauz dili hem literaturası” ana dilindä 9-ncu klasa deyni (İ. Bankova, İ. Baboglu, A. Stoletneyä, K. Vasilioglu, N. Baboglu, Ştiința, 2016), “Yıldızçık” gagauz dokuzyılık şolanın 1-nci klaslarına deyni üürenmāk kiyadını (K. Vasilioglu, A. Stoletneyä, Ştiința, 2015), “Gök küşaa” gagauz dokuzyılık şolanın 2-nci klaslarına deyni üürenmāk kiyadını (K. Vasilioglu, A. Stoletneyä, Ştiința, 2015), “Ana dili hem literaturası okumakları” 3-ncü klasa deyni (K. Vasilioglu, A. Stoletneyä, Ştiința, 2016) içindeliklerini hertarafça üürenmää;
- başarıların kriteriyaları. Gagauz dili 1-nci hem 2-nci klaslar deyni “Metodologia privind implementarea evaluării criteriale prin descriptori în clasele I-II, 2016” dikatlı okumaa;
- kendibaşına sistemalı çalışmaa, metodika tarafından kendi bilgilerini taa üüsek uura kaldırmaa. (Bilim-metodika jurnalı “Gagauz dili hem literaturası” Komrat, 2014, 2015, 2016, üüredicilerä yardımcı olabilir);
- üürenicilerin genel söz becermeklerini hem sınışlarını ilerletmää ;
- zenginletmää şolacıların sözlünü, herbir taraftan ilerletmää onnarın sözünü;
- dil teoryasında derin bilgi uşaklara vermää, ki onnar gagauz dilinin strukturasını, gramatikasını bilsinnär da dooru yazmaa becersinnär.

Kontrol

formasında

hem

bilgilerinotalamaktaüürediciaşaadagösterilännotalamaktiplerini kullanabilir:

- öncekontroletmāk, kibilmääüürenicilerinbilgiuurunu hem sözkulturasını;
- üüretmenin bitki etapında kontrol etmää (toplam kantarlaması semestronun sonunda, kontrol işleri yılın bitkisindä).

Son kantarlamak işlerin sayısı.

<i>İşlerin çeşitleri</i>	<i>V klas</i>	<i>VI klas</i>	<i>VII klas</i>	<i>VIII klas</i>	<i>IX klas</i>
<i>Diktant</i>	5	5	4	4	3
<i>Takrir</i>	3	3	2	2	2
<i>Yaratma</i>	3	3	2	3	3

X-XII klaslarda – gumanitar profili: 4 yaratma üürenicilär klasta yazêrlar, 3 – dä evdä

X-XII klaslarda – real profili: 3 yaratma üürenicilär klasta yazêrlar, 2 – dä evdä.

Nota 1. Derginin (jurnalın) (5-12 klaslar) sayfalarında gagauz dili hem literaturaya bir sayfada yazılacak: **“Gagauz dili hem literaturaya”** (predmetin dolu adı). Derginin (jurnalın) saa tarafı temalara görädoldurulacak. Örnek: sentäbrinin 5-şi (gagauz dili uroo), saa tarafta – dil teması; sentäbrinin 7-si (gagauz literaturaya uroo), hep o saa tarafında – literaturaya teması ilerlederiz hep bu türlü. Sonunda nota kurallara görä koyulacak – bir toplam notası.

Nota 2. Kafestä verili son kantarlamak (итоговые контрольные)

kontrol işleri. Başka türlü işlerin sayısını hem formasını üüredicilär kendibaşına kararlêrlar.

Üüredici kantarlamak hem son kantarlamak kontrol işlerin sayısı başlankı klaslarda

<i>Kontrol işin forması</i>	<i>Üüredici kantarlamak kontrol işleri</i>			<i>Son kantarlamak kontrol işleri</i>		
	<i>diktant</i>	<i>takrir</i>	<i>yaratma</i>	<i>diktant</i>	<i>takrir</i>	<i>yaratma</i>
<i>1-nci klas</i>	-	-	-	-	-	-
<i>2-nci klas</i>	2	-	-	1	-	-
<i>3-ncü klas</i>	2	1	1	2	-	-
<i>4-ncü klas</i>	2	2	2	2	1	-

Nota 3. Başlankı klaslarda üüredicilär läüzüm bilsinnär, ki 1-4 klaslarda plannanmış uroon 80 % işi urokta tamannansın läüzüm, kalan 20 % da ev işi gibi verilsin.

Üüredici var nicä ayırsın o üüretim tehnologiyalarını, angıları läüzüm uysunnar uroon neetlerini tamannamaa hem gagauz dilini taa üüsek uura kaldırmaa deyni.

*Anna Stoletneaia, Gagauziyanın Genel Müdürlüü,
gagauz dilindä baş uzman*